

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dné vsaciga mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 20. vel. travna 1867.

List 15.

CVETLIČNIK.

Sirotini venček

Marii za šmarnice.

Sirotica, —
O Kraljica!
Pletem Ti za šmarnice
Venček slave,
Oh z višave
Milo se ozri na mé!

Ne zameri
Revni hčeri,
Ko Ti mali dar podá;
Vzemi v slavo
Ga, veljavo
Če tud slabo le ima.

V njem cvetlice
Poročnice
So, da ljubim Te serčno,
Da ljubila —
In slavila
Te bom vedno in zvestó.

Z njim darujem
In zročujem
Za Te vneto serce Ti.
Ti ga brani,
Da ne rani
Svet ga zapeljivosti.

Dobra Mati!
Smem nadjati
Milosti se revica,
Venček vzela, da sprejela —
Boš veselega serca?

Ti mi sama
Bodi mama,
Ti mi oča namestuj,
Kdar v potrebi
Pridem k Tebi,
Milostljivo me vslišuj.

Rada dala,
Mati zala!
Ti kot lani venc blišeč;
Al kar mamó,
Oča v jamo
Djali so, ni moč mi več.

In ko duša
Svet zapuša
Sprosi mi pred Jezusam,
Mati mila,
Da slavila
Bom sirota Vaji tam!

Radoslav.

Magnifikat.

Duša zdaj moja, preslavljalj Gospoda,
Čast naj doní mu od roda do roda!
Duh moj se v Bogu močno veselí,
Svoj'mu Zveličarju umerje, živí.

Ker se ozerl je na dékle nižavo,
Peli narodi mi vsi bodo slavo;
Storil velike reči je za mé
Močni, ki sveto je njega imé.

Usmiljenje njega brez konca in kraja
Zmiraj od roda do roda prehaja
Njim, ki postavó njegovo vedó,
Njim, ki mu služijo v stráhu, zvestó.

S svojo rokó on mogočnost skazuje,
Misli visokih ko dim razkropuje;
S sedeža pahne prevzetnost sercá,
Nanj pa povzdigne ponižnost duhá.

Lačnim dodéлил gostí je prijazne,
Pastil bogate je lačne in prazne;
Smiljeno Izrael je v délež sprejél,
Kimu je služil, obljudbam verjél.

Smiljenja spomnil se v prid je rojakom,
Kakor obetal je našim očakom:
Abrahamu, da usmilil se nas,
Njega zaroda, na večni bo čas.

S-v.

Kaj čisto novega.

III.

„To je višje moje modroslovje:
poznati Jezusa, in sicer križana-
nega.“ Sv. Bern.

Da se človek v resnici odreši, je bilo treba tacega zadostenja, v katerem se kaže od ene strani neskončna hudobija greha, od druge strani pa neskončna vrednost tega zadostenja, tako da popolnoma poravná neskončno razžaljenje, ki ga je greh Božjemu veličastvu storil. Tega pa nijeden človek ne zá-se, ne za druge opraviti ni zamogel, kakor smo do zdaj premišljevali.

Glej, ko ni zamoglo priti odrešenje človeškega rodú od nijedne stvarjene stvari, je „sklenil Bog sam človeku k spravi roko podati in ga rešiti: Sin Božji — hvaljen na veke — človek postane, ter za nas in namesto vsacega zmed nas enkrat za vselej Božji pravici zadostí.“ To je po besedi sv. apostola Pavla ona skrivnost, „ki je bila skrita vekovom in rodovom, zdaj pa je razodeta svetim.“ Coll. 1, 26.

To je neskončna ljubezen, da Bog sam, ki je bil razžaljen, k spravi med sebó in grešnim svetom prvo stopinjo stori. To je pa tudi neskončna modrost Božja, nad katero človeški um le stermeti zamore, hvalležno serce jo pa preponižno moliti mora. Kar je namreč k našemu odrešenju neogibljivo potrebno bilo, se je v namestnem zadostenju Kristusovem popolnoma zgodilo: 1. ono kaže greh v vsi njegovi grozovitni hudobii; 2. je pa tudi neskončne vrednosti, da zamore pri Bogu greh in greha kazni popolnoma zbrisati.

Kar človeški jezik, in tudi beseda sv. pisma človeku nikdar dopovedati ne more, namreč: kolika hudobija da je greh, to kaže vsakemu, ki še čisto vere zapravlil ni, prvič v človečenje Sinú Božjega. — Včlovečenje njegovo je neskončno znižanje (humiliatjo). Božji Sin se za čas ana svoje večne slave in časti. Čeravno kakor Bog povsod pričujoč v nebesih in na zemlji, se vender Kristus za čas, ko je v človeški podobi na zemlji bival, le kot spokornika v podobi grešnega človeka razodeva, od rojstva svojega do smerti se vsem slabostim podverže, le samo greha na Njem ni.

Ker se pa Sin Božji samo zarad greha tako zniža, je pač očitno vsemu svetu, „koliko zlo da mora v Božjih očéh greh biti,“ zavolj kterega večni Sin Božji človek postane in na zemljo stopi. Ali se ne zdi, da

včlovečeni Bog v podobi ubozega človeka tako-le nas vse uči: Poglej, o človek, kako daleč si prepadel! Ti se nisi mogel povzdigniti iz svojega prepada, zato sem jaz, tvoj Stvarnik in Bog, k tebi stopil; tvoje reve si naložil; tebe samega na-se vzela, da sem te povzdignil ki iz svojega greha vstati nisi mogel. Adam, tvoj prvi oča, in Eva, tvoja mati, sta se dala peklenškemu duhu preslepiti, ter sta hotla Bogu enaka biti, kakor da bi še ne bilo jima zadosti brezštevilnih, nezaslužnih milost, s katerimi sem nju obdaril: — in Jaz, ki sem Bogu Očetu v vsem enak, Bog od vekoma, sem se anal zavolj tebe večne slave, ki meni kot Bogu pripada, in sem se znižal v tvojo podobo, da te pripeljem zopet k Bogu, ktereга si po grehu zapustil. — Zares, kakor je včlovečenje Sinú Božjega naj veči čudo, ki ga je Bog storil, tako je pa tudi greh, zaradi ktereга je Bog sam človek postal, največi, res, on je edino zlo (hudo). — Zato pa tudi sv. ap. Pavel ravno to ponizanje Kristusovo vernim v zgled vse popolnosti pred oči stavi, ker zares človeka nič tako krotiti in k dobremu vzbujati ne more, kakor včlovečenje Kristusovo. Sv. apostol (Filip. 2.) tako-le piše: „Takovno naj bode mišljenje vaše, kakor (vidite to) v Kristusu Jezusu, kateri ko je bil v podobi Božji (v nebeškem veličastvu, Njemu kot Bogu lastnem), ni menil, da je rop to za-nj, biti ednakemu z Bogom (marveč je resnični Bog od vekoma); pa vender se je anal (svojega veličanstva nebeškega), ker je podobo hlapca ná-se vzela, človeku ednak postal in po vnanjem se skazoval kot človek.“ Sv. apostol posebno to povdarja, da je Kristus ravno podobo ubozega, z grehom navdanega človeka, ne pa kakoršen je človek bil pred grehom, ná-se vzela. (Loch — Reischl v razlag. t. m.). —

Tako tedaj včlovečenje Božjega Sinú kaže, da je greh v resnici neskončna hudobija.

In kaj še le Njegovo terpljenje in smert na križu! — Smert je kazen za greh. Ako zaradi greha vsi pademo pod smertno koso kakor trava o košnji: imamo zares, ko bi le na-to mislili, strahovit dokaz, koliko hudo da je greh, zavolj ktereга smert Adamove otroke davi. Že marsiktereга grešnika je ravno smert njegovih sorodnikov ali dobrih prijateljev v serce zadela in spreobrnila, da je spoznal greha strašni strup; in ko nebi bili ljudje tako neizrekljivo plitvi in lahkomiselní, bi mertvaški zvon in suhbledi merlič bila prav resna pridigarja za vsacega. Ali posvetni duh jim ne da spoznati prebritkega sadú, ki izvira iz greha; lahkomiselnost jih berž zopet zmoti, da se ne spametvajo in si k sercu ne vzamejo: da grešiti ni šala; da je sedanje življenje neskončne važnosti!

Pa videti Božjega Sinú terpeti, — v naj veči britkosti na lesu sramotnem umirati — in to le zavoljo greha, to je naj očitniši dokaz: da je zares greh naj veči zlo, ki presega vso pamet človeško! — Ni greh zato naj veči zlo, ker vzame duši življenje; tudi ne zato, ker Bog posameznega človeka, kakor cele rodove zaradi greha tepe; tudi ne zato, ker se brez številna duš v grehu vekoma pogubi; vse to ne dela, da je greh naj veči zlo, ampak edino le to: „ker je greh razžaljenje neskončnega veličastva Božjega!“ Zatoraj piše sv. Toma Akvinski: „Greh, kot hudobija proti samemu Bogu, ima nekaj neskončnega na sebi, prav zato, ker je oseba, ki se po grehu žali, neskončna.“ (III. P. qu. 1. a. 2. ad. 2.) Ker pa človek, naj premišljuje stvar, kakor če, te hudobije greha nikdar dovolj spoznal ne bo, prav zato ne, ker mu je še Božje veličanstvo zakrito: zato mu spričuje Božji Sin na križu umirajoč, da je greh v resnici neskončno zlo, ki ga nijedna stvar popraviti, Božji pravici zadostiti ni zamogla. „V smerti svojega lastnega Sina — uči sv. apostol — je pokazal Bog svetu

svojo pravičnost zaradi prejšnjih pregeh, ki jih je prenašal.“ (Riml. 3, 25. 26.) Prejšnje pregrehe, ktere je Bog prenašal, so pregrehe vsega sveta pred Kristusovo smertjo. Bog jih je prenašal milostljivo, ter ni v sodbo šel nad človeškim rodом, in sicer zavolj Kristusa, ki je bil že od začetka posrednik pri Očetu za pregrešni svet. Da bi pa zavolj tega milostivega prenašanja pregeh človeški rod ne mislil, da je greh le nekaka slabost, ktere Bog toliko ne prišteva (zarajta), da Bog, kakti predober oča napake svojih otrok brez vse kazni in pokore prizanaša: zato je — po nauku sv. apostola — neskončno sveti Bog v smerti svojega Sina pokazal svojo pravico, s tem pa tudi greha strašno hudobijo. Zato pa je tudi od te strani smert Kristusova na križu zares pravo odrešenje za človeka, ker mu kaže, kako neskončno zlo ali hudo da je greh, česar bi se neverni človek drugač nikdar ne prepričal. — Če tedaj zamore človeka še kaj pretresti, zmodriti in zboljšati, je gotovo smert Božjega Sinú na križu! „Gotovo je“ — piše tako lepo Origen — „gotovo je, da kdor smert Kristusovo v svojem sercu prav premisli, nad njim greh več gospodovati ne more.“ (Razl. I. na Rimlj.)

2. Zadostenje Kristusovo pa tudi greh popolnoma pobota. Ono ima namreč dvojno moč: iz ene strani je popolnoma sprava človeškega rodú z Bogom, naj svetejšim; iz druge strani pa popolno prerčenje človeka. — Oboje je potrebno k našemu odrešenju; da se Božji pravici popolnoma zadosti in da se človek vnovič oživi. Ni zadosti, da zdravnik bolezen odpravi, človek mora tudi prejšnjo moč zadobiti, sicer po odpravljeni prvi bolezni drugo naleze, namreč obnemore in — konec vzame. „Kristusovo terpljenje je popolnoma sprava“ med Bogom in človeškim rodом; kajti On, ki se namesto vseh in za vse pokori, je Bog sam v človeški podobi; toraj je njegovo zadostenje, njegova pokora neskončne vrednosti, kakor je krivica, po grehu Božjemu veličastvu storjena, neskončna bila. Neskončno je bilo razžaljenje Božje, in neskončna je čast, ktero je ljubljeni Sin Božji svojemu Očetu povernil. Neskončna je bila hudobija nepokorščine, po kateri se je človek, stvar Božja, svojemu Gospodu in Bogu ustavljal; neskončna je pokorščina, po kateri je Sin Božji svojemu Očetu pokoren do smerti na križu. Po grehu je preslepljen človek zatajil resnico, da je volja in postava Božja neskončno sveta, ktera se vselej sveto spoštovati ima; po zadostenji Božjega Sina je ta grozovita laž peklenška popolnoma zatrena; kajti Kristus na križu spričuje pred celim svetom, da je Bog neskončno svet, tako da se je tej svetosti sam Božji Sin do smerti podvergel. Tako tedaj namestno zadostenje Sina Božjega na vse strani popolnoma popravi, kar je greh zadolžil.

Je pa tudi zadostenje Kristusovo pravo prerčenje svetá. — Ko je skušnjavec v rajú preslepil človeka, češ, da mu je Bog prepoved jesti od sadú le zato dal, naj bi se človek ne povzdignil do visokosti Božje; je zaterl naj milejši, naj blažji čut serca človeškega, namreč ljubezen, zaupanje do Boga. Človek ni mogel več po otroško ljubiti Boga, kateri mu po satanovem slepilu le braniti hoče, da bi se v spoznanji in popolnosti ne povišal; berž pa ko je ljubezen v človeškem sercu zamerla, je bil storjen tudi greh. In ta nesrečni duh nezaupanja do Boga je od tih dob stiskal serca človeške, da so bile merzle, brez prave ljubezni do Boga. Le beri, kako se, na primer Kajn, sin Adamov, vpricho Boga kislo derži. — Serce pa, ki Boga več ne ljubi in do Njega zaupanja nima, je nesrečno, je mertvo. — Pa glej! to grozno rano človeškega serca čisto zaceli odrešenje Kristusovo. Ako namreč Bog sam na svet pride, človek postane, naj bi človeka rešil; ako si Odrešenik vse nadloge, ktere si je grešni človek po grehu zaslu-

žil ná-se naloži, še celo britko smert namesto človeka rad prevzame in tako najostrejši pokoro namesto vsacega grešnika opravi: je to v resnici naj večji dokaz ljubezni Božje do človeka, dokaz tako neverzljiv, da ga nobena peklena skušnjava več spodbiti ne more. Ne skušnjava, ne terpljenje, tudi smertna britkost, ki jo še vsak kot časno kazen za greh skusiti mora, — vse to ne more več v vernem sercu podreti resnice: „da je Bog neskončna ljubezen!“ In ta resnica vnema tudi v sercu človeškem nasprotno ljubezen, ki je pravo življenje naših duš. Bog je ljubezen! ta neskončno tolažljiva resnica sije doli s križa v dolino solz in vnema ljubezen v naših sercih, ljubezen, po kateri hudiča in vse njegove zmote premagujemo; ljubezen, ki je mati vsega dobrega, karkoli ta ubogi svet še ima; — z eno besedo: ljubezen, ki sije doli s križa, na katerem je moj in tvoj Zveličar, za mene in za tebe in za vse ljudi umerl, ta ljubezen ponavlja, oživlja in osrečuje rod človeški!

„Kristus, Božji Sin, v človeški podobi na križu za nas in namesto nas vseh — to je kaj čisto novega“ in začetek duhovnega ponovljenja.

Sveta Ema.

Sv. Ema je živela ob koncu 10. in v prvi polovici 11. stoletja. Očetu njenemu bilo je ime Engelbert, materi pa Tuta. Poznejši pisavci prilagajo očetu priime: grof Pilštanjski. Najberž je grof Engelbert bil potomec slavnega Aribota, grofa v Traungau-i, in mejnega grofa v Ostmark-i († 906), — zarodnik poznejših grofov Traungauskih, od leta 1056 mejnih grofov Štirskih, — slavnoznanih Otokarov. Kakti potomka Aribota bila je Ema v žlahti s kraljevsko rodbino Karolingov, — s kraljem Karlmanom, Arnulf-om, in Ljudevitom, s priimonom otrók, — z vojvodstvom bavarskim iz rodbine Scheyern Wittelsbach, — s kraljem Henrikom, ki je bil „pobožni“ imenovan, — in tako z naj žlahtnišimi rodbinami Koroške in Bavarske dežele in južne mejne grofije (Ostmark). Perva leta svoje mladosti je preživela sv. Ema na dvoru kralja Henrika pobožnega, poleg njegove žene Kunigunde. Iz teh okoljšin v naj lepši dobi njenega življenja se pojasnuje pobožno in skoz in skoz keršansko serce in značaj še mlade Eme. Bila je Ema potem omožena z mejnim grofom na Koroškem, Viljem-om po imenu, ter bogato obdarovana od kralja Henrika, z največimi grajšinami v koroški in štajarski deželi. Grof Viljem opravljal je dvojno gospostvo, — v kerški dolini jedno, in od tod je imel pozneje priime grof Brezinski in Šelski, in grajšine ob Savi in Savini. Naj berž je bil ta Viljem sin tistega žlahtnega Cvetboh-a, kteremu je Arnulf l. 898 velike fevdi v kerški dolini podaril. V zakonu z Emo je imel grof Viljem dva sina, — Viljema in Hartvika. V veliki časti je bil pri kralju Otonu II, ki mu je tudi l. 980 posebne samosvojne posestva (Allodialgüter) v grofiji Souna podelil. Oče, grof Viljem, umerl je prej kakor njegova sina, in sicer kakor eni terdijo, ko se je iz Rima z božjega pota nazaj podal, ali kakor drugi pravijo: na potu iz Palestine. Njegovo truplo pa neki počiva v cerkvi sv. Lovrenca v lavantinski dolini. — Po smerti očetovi prišel je njegov sin Viljem v poprejšnji obširni Karantaciji k veliki oblasti in bogastvu. Postal je okrajni grof v savinskem kotari in podeljene so mu bile velike posestva v savinski admonški dolini, — od cesarjev Henrika (pobožnega), — od Konrad-a Salijskega, v l. 1015, 1025, 1028.

Pobožna legenda pripoveduje o smerti Eminih sinov, da sta oba dva, Viljem in Hartvik, enega dne bila umorjena od svojih lastnih rudarjev na Selcah, —

ker sta ojstro čula nad npravnim življenjem in obnašanjem svojih podložnih. Ali bolj verjetno je, da je grof Viljem zavoljo maševanja bil umorjen od Adalberta l. 1036, — nekdanj njegovga vojvoda Karantanskega, grofa Eppenštanjskega, — kterega je bil Viljem kakor velikega izdajavca ob čast spravil.

Zgubivši tako svoje naj ljubše, moža in otroke, pobožni Emi ni bilo več mar za posvetno, — čisto je hotla zdaj Bogu darovati svoje življenje in premoženje! V prijazni dolini za Kerko, ker je večidel stanovala, sozidati je dala velikansko cerkev v čast preč. Dev. Mariji, ter ob enem tudi vstanovila dva samostana, enega za korarje sv. Avguština, drugega pa za redovnice. 15. avgusta l. 1042 prisegla pa je sama obljube samostanske poleg 70 družih žlahtnih devic koroških v ondanjem samostanu. Neprenehoma je zdaj — od sveta ločena — nuna dobrote delila, ter brezštevilne darove pošiljala naj več cerkvam na Koroškem. Že na smertni postelji sporočila je veliki del svojih zemljišč, večidel sedanje admonške doline, solnograškemu nadškofu Balduin-u, s tem pogojem, da tam naj se postavi in oskerbi samostan. Tako je tedaj bila Ema perva ustanoviteljica slavnega benediktinskega samostana v Admont-u, zakaj solnograški nadškof Gebhard je njeno sv. sporočilo l. 1074 na tanko dopolnil! — Umerla pa je pobožna Ema 29. junija leta 1045, že hitro po smerti kakti zveličana spoznana od vseh. Nad njenim grobom v stolni cerkvi kerške škofije je postavil prelep spominek takratni škof Henrik I l. 1170! — (S stare podobe sv. Eme v graški slikarski galerii.)

Tri mesce na Julrovem.

XVI.

(Damaške vrata. — Jeremijeva votlina. — Grobi kraljev. — Sv. maša na Kalvarii. Kalvarija in kapela žalostne Matere Božje. Pridiga na Kalvarii. Kupe kruha za ubožne. — Pot skoz Josafat mem tempelnovega obzidja v mesto. — Cerkev sv. Ane, stavbar Cosse, kupla Božjega groba. — Izaijevo moriše. — „Njiva kervi.“ — Kraj, kjer se je Peter jokal. — Jokajoči judje.)

Dopoldne 22. sušca smo se podali v severo-zahodnjo okolico mesta Jeruzalema, ktera ima enako svoje klasične imenitosti, kakor vsaka stopinja v sveti deželi. Precej ob damaških vratih, skoz ktere se gre v ta stran iz mesta, smo vidili ostanke starega terdnjavskega stolpa z velikanskimi skalami, kakoršne se vidijo le v tempelnovem obzidji. Skoz te vrata derži pot v Naplus, Nazaret, Damask itd. Zunaj mesta je ob mestnem obzidji silna rupa, od koder derži podzemeljska duplina skoz celo mesto in na več krajev celo do vzhodnje strani k Omarjevi mošaji. Na drugi strani ceste je tako imenovana Jeremijeva duplina, nekak rov v zemljo, ki ima neki mnoge podertine, pa nič kaj znamenitega ne; torej tudi nismo šli bližej gledat tega kraja, kar bi si bili mogli pri pooblastenem turčinu za precejšen bakšiš odkupiti. Izročilo pravi, da tukaj je Jeremija svoje žalovanja speval; od tod ime.

V tem kraju nekako smo se od mesta obernili na prosto polje in šli dalje mem turškega pokopališa, na katerem je bilo precej mohamedanskih žen in otrók, ki so bili prišli iz mesta svoje mertve obiskat. Mahomedani imajo sploh to navado, da svoje mertve na pokopališih radi obiskujejo. — Gredé dalje naletimo velikansko oljko s tako silovitim deblom, da se je vse čudilo. Pet nas strinjenih z rokami je objemalo deblo, in še je manjkalo pol sežnja, da se niso roke dosegle.

„Kraljevi grobi,“ ki smo kmali prišli k njim, so kaj imenitno in prečudno delo, ki se ne da lahko popisati; take reči pa tudi še le potlej začnejo človeka

bolj mikati, ko jih vidi in premišluje, koliko premore človeška glava in roka. Ne bom tega popisoval po umetniško, ampak priprosto, kakor se mi je predočilo... Zunaj na prostem je velik štiriogelnik (atrium); od tega proti večerni strani je ob pečini mnogotero s palmami in drugimi podobami okinčana stena, v sredi ktere se gre skoz majhne vrata vprek v zemljo, ali prav za prav v živo pečino. Precej se pride v veliko štiroglato sobo s klopmi iz pečine sekanimi po vsih stranéh tako, da je vse iz enega samega kamnitega hriba ali iz ene same pečine. Tukaj so se obiskovavci mertvih opočili, molili in pripravili, kar so mertvim v čast ali spomin prinesli. Od tukaj še le so usekane vratica na vse strani v razne rake ali 4ogelne kamre mertvecev. V vsaki je za kake tri merliče prostora, nekaj koj na tléh, nekaj pa ob stranéh. Vidili smo stopnice tudi še v drugi, spodnji razdelek, in sploh ima pokopališe nadstropja in podstropja. Vse je iz skale izsekano in vsak grob je imel svoj pokrov, ki marsikteri še leži tam na zemlji.

Pri tacih človeških delih se čudne misle človeku vsilujejo. Taka je na svetu! Te strahovito velikanske dela, ki so človeške roke leta in leta v njih dolble in stergale, — te dela so ostale, so se ohranile več tisuč let in se še bodo. Tudi neverska divjačnost jih ni mogla razdjati, ker skali ni bila kos, pa tudi ni vselej hotla, ker do mertvih tudi divjaki niso brez spoštovanja. Kje pa so trupla v njih pokopane, — kako se njih duhovom v večnosti godi? Vsi bolj olikani narodi so imeli spoštovanje do mertvih, vsi so skerbili, da bi se njih trupla po smerti v časti imele, čedno spravile: ali ni tudi to znamenje splošnega prepričanja o neumerljivosti človeške duše? Ali ni pa tudi to obsodba „preolikanih“ nevernikov naših časov, ki nobene reči bolj ne zaničujejo kakor sami sebe, ki naj poprej s pregrehami svoje telo oskrunijo in med smeti veržejo, poslednjič pa še nad poslednjo dobroto, nad njegovim revnim življenjem zrohné in se končajo, da je njih spomin preklet, njih truplo izmed čednega človeštva ločeno tukaj, in njih duša tamkej izmed izvoljenih. Res je kervavih solz vredno, kar enacega vsak dan dunajski časniki pripovedujejo! —

Nekaj naprej so „sodniški grobi,“ ne dosti manj znameniti, kakor „grobi kraljev.“

Tri in dvajsetega sušca sem opravil sv. mašo na mestu, kjer so Kristusa križali, ta dan v namen g. A. P. Bil je ravno praznik „Mater Božje sedem žalost,“ ktere kapela je zunaj cerkve Božjega groba, pa tako prizidana, da se skoz veliko okno s Kalvarije koj vstric vanjo vidi, in so ljudje na Kalvarii pri maši, ki je zraven v kapeli. Na Kalvarii sami so 3 altarji, eden je na mestu, kjer so Zveličarja na križ pribijali, drugi tam, kjer je Marija Devica stala, tretji pa, kjer je bil križ postavljen. Perva dva sta katoliška, poslednjega, naj lepšega, imajo greki v oblasti. Zavoljo omenjenega praznika so se ss. maše začele že ob dveh popolnoči. Ob osmih je imel tajnik oo. frančiškanov veliko sv. mašo z asistencijo, s petjem in kratkim govorom po evangeliu pred „vero.“ Povdarjal je posebno, da ravno na tem mestu, kjer zdaj stojimo, je mati Božja stala, — kakošne občutke je ona imela, kakošne pa „barbari“ (neverniki, divjaki) okrog; pa da je zdaj enako, toda čas pride, ki ga je že silo želeti, da bodo vsi spoznali resnico, se zedinili pod križem, in tako nekako dalje. —

Po maši sem vidil v frančiškanskem kloštru silne kupe ravno pečenega kruha, bolj črnega, ki je kaj lepo dišal, — blizo 300 hlebov, pa ne ravno majhnih, ki se vsak dan na novo pekó in med ubožne razdelé. Škoda, da ni bilo laških kloštrohrustačev; morebiti bi bili mnihe pri miru pustili, ko bi se bili hlebov najedli!

Popoldne smo šli proti jutru po dolini Josafat in nazaj v mesto. To pa zato, da smo nazaj gredé vidili jokajoče jude. Ker smo to pot že poprej hodili in sem jo že nekoliko popisal, bom le kaj malega še omenil. Ogleдали smo bolj natanko cerkev sv. Ane, kjer sta imela ss. Joahim in Ana hišo. Posebno sterčenja vredni so velikanski prostori pod cerkvijo, podperti z obilnimi silnimi stebri. Na Jutrovem je kaj posebnega, da ljudje s svojim vrivanjem pod zemljo bivajo mnogotero že takorekoč na unem svetu. — Gotovo je, da to mesto je kraj neomadežanega spočetja Marije Device in nekteri menijo, da je bila tudi rojena tukaj; vendar pa bolj gotovo v Nazaretu. Pod cerkvijo v zemlji je namreč v skalo vsekana kapela, kjer je bilo pravo stanovanje staršev Matere Božje. Staro imenitno cerkev na tem mestu so bili sovražniki razdjali in jo spreminili v svoje moliše ali mošeje; Francozje pa, ki povsod za katoliško Cerkev toliko dobrega delajo, so si to svetišče pridobili. Ozidje je več del še staro, in ravno zdaj se po stavbarji Decosse-u ta imenitna cerkev obnovljuje. Ravno ta mojster, so lani rekli, bode delal véliko poškodovano kuplo nad Božjim grobom, ki so jo menda ravno zdaj Francoz, Rus in Turk (!) v delo vzeli. —

Gredé skoz dolino Josafat sem pil iz „Marijnega studenca,“ do ktereга sem šel po 31 stopnicah, in iz potoka Siloe; v čast ss. Trojice sem trikrat iz Siloe s pestjo vode zajel in pil z željami, da naj bi tudi mene Gospod odzdravil slepote, kakor znanega sleporojenega. V tem kraju je bil kralj Sedekija oslepljen; in blizo tukaj se je bil stolp ob času Kristusovem neprevidoma poderl in 18 delavcev posul. Ribnik, kjer je bil slepi ozdravljen, je nekoliko spodej v dolini, kamor studenec teče. Pod Titom je bilo v tem kraju sile judov pomorjenih. Pri nekem drevesu tukaj kažejo prostor, kjer je bil prerok Izajija mučen ter prežagan po kralju Manasetu. Naprej proti jugu so zopet pokopališa; kažejo tukaj grob Anov in Kajfov, ki je pa dvomljivo, če je res. Naj bolj spomina vredna je „njiva kervi“ (Haked-Dam), ki so jo bili za „Iškarjotovih trideset srebernikov kupili. Helena jo je bila dala z zidom obdati in pozneje zobokati za pokopališe. Kraj je nekoliko v višavi ob bregu med dolino Hinom in goro „hudobnega sveta,“ in ni prav nič prijeten. V tem kraju, pravijo, se je tudi Peter jokal potem, ko je bil Kristusa zatajil in se skesal.

Nazaj gredé smo ogledovali in premišljevali obzidje tempeljnevega prostora in strahovite skale, ki so v tajisto vdelane; eden kamnov je 22 čevljev dolg. Prišli smo pa na neki kraj ob zidu proti večeru, kjer smo našli veliko judov vsacega stanú, spola in starosti. Prav lepo, vse praznično so bili napravljene. Kaj počenjajo? Čimú so tukaj? Jokat so se prišli k tempeljnovemu zidu, ker tempeljna več ni in tudi še na kraj ne smejo, kjer je stal svoje dni. Silo milo je viditi, kaj to zaslepljeno ljudstvo dela: eni sv. pismo berejo na glas, drugi mermrajo, tretji zid objemajo, zopet drugi so na skale naslonjeni, — vsi so objokani, posebno ženske. Tudi rabina sem med njimi vidil s sv. pismom, in sploh prav imenitni judje so bili viditi. Menijo namreč, da v zidu je pričujočnost Božja tako, kakor nekda v oblaku, zavoljo tega hodijo vsak petek k obzidju tempeljnovemu jokat, da so tako rekoč že skale uglajene, ktere bóžajo, se nanje naslanjajo, jih s solzami oblivajo itd. Pa to še ni vse, temveč za to, da smejo tukaj žalovati, morajo neki turkom po 50 — 80,000 piastrov na leto plačevati. Ti reveži so prav taki, kakor strahovani otrok, ki se raji za ogrom kuja, kakor da bi se ponižal in skesan prišel v hišo očetovo — v sv. Cerkev.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Vprašanja pri poslednjih duh. poskušnjah.) Iz vérne. 1. Quinam est finis mundi creationis? — 2. Quo modo peccatum originale propagatum est? — 3. Explanetur dogma de Purgatorio. — Zavašnik.

Iz nrave. 1. Exponentur motiva spei theologicae. — 2. Quid est vera humilitas et quaenam causae, ob quas humiles simus oportet? — 3. Quid est mortificatio interna et cur haec praeferenda externa? — Iz razlage sv. pisma. 1. Paraphrastico modo proponatur pericopa sermonis montani capituli 6. a versu 24. usque ad finem. 2. Eodem modo paraphrastico exponatur capitulum 2. epistolae ad Ephesios a versu 1—10. inclusive.

Dr. Leonardus Klofutar.

Iz cerkvenega prava. 1. Quae occupationes et delectationes clericis sunt prohibita? — 2. Quae documenta jam ante proclamationes vel saltem ante copulationem adferre debent nupturientes, qui servitii causa ex aliena dioecesi in nostram advenerunt et per unum mensem hic habitant, et quidem sponsus acatholicus in parochia Zagorje (Sagor), sponsa vero catholica Labaci ad S. Petri, catholico ritu copulari desiderans? — 3. Pro quibus functionibus ecclesiasticis potest petere sacerdos stolam in dioecesi nostra praescriptam? An etiam pro responsorio sic dicto „Libera“ ante sepulturam corporis in ecclesia decantando potest petere sacerdos 14 cruciferos conventionis monetae?*) — Quae functiones spirituales secundum rituale nostrum gratis sunt peragenda? —

Volc.

Iz pastirstva. 1. Ali so dokazi v pridigah potrebni, in od kod se jemljó? 2. Kaj je duhovnemu stori, če je poklican k bolniku, ki že umira, a) če se zavé in govori, b) če se še malo zavé, pa ne govori, in c) če se nič ne zavé? 3. Ob katerih dnevih se smejo sploh, ob katerih le s pogojo, in s kakšno pogojo černe sv. maše brati? — Keršanski nauk. Od 4. prošnje očenaša: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh.“ — Pridiga. Naj se načerti pridiga v dveh delih za III. nedeljo po Veliki noči. Rek in zapopadek naj se vzame iz evang. sv. Janeza 16. 16—22. Vpeljava naj se zdelá, drugo pa osnuje.

Jož. Pavšler

Iz Ljubljane. Mestjanski volilni odbor priporoča za bližnje volitve v mestni odbor te-le gospode: 1) V 3. razred 23. majnika sta priporočena, dr. E. H. Kosta in V. C. Zupan; za 2. razred 25. maj. And. Malič, dr. A. Schöppl, M. Schreiner, J. Zupan korar, dr. Jož. Zupan advokat; za 1. razred 28. m. K. Holcer, dr. Jern. Zupanec, Gust. Tönies, dr. Leon Vončina. Odbor pri tem priporočilu ni gledal le samo na to, kakošne politične stranke je kdo, temuč da je mož po dosedanji delavnosti taki, da se smé pričakovati, da bode delal v blagor glavnega mesta.

— Okoli Kranja je po več krajih 10. t. m. hudo toča pobila. Bog obvari te nesreče še druge kraje! — Letni shod ljubljanskih rokodelskih družnikov 9. t. m. je zopet jasno razodel, kako koristna je ta naprava, ktera šteje 53 udov, kterih dva sta pretečeno leto postala samosvojna mojstra. Čez 1200 gold. je njeno premoženje, posamezni udje pa imajo tudi 500 gld. naloženih. Pač upati je, da takim mladim ljudém na stare dni ne bo treba ne samim z lakoto se tepsti in ne družih nadlegati. Da molčimo o gosp. dr. Vončinu, predsedniku,

*) Pro responsorio sic dicto „Libera“ ante sepulturam corporis in ecclesia decantando sacerdos nullo modo potest juste petere 14 cruciferos c. m. ultra stolam pro sepultura lege sancitam, qui nominatum responsorium aequae ac Ps. „De profundis“ et „Miserere“ cum reliquis Or. ad ritum sepulturae pertinet.

ki je začetnik in duša te naprave, naj opomnimo, da čč. gg.: Konšek, Močnik, Gnjezda, Boštjančič in Prohaska so si res „naj boljši del“ in naj priserčniši hvale vredno delo izvolili, ker rokodelce brez plače podučujejo. Bog živi pošteno društvo in njene pomočnike.

— G. vrednik časnika „Slovenca“ je v eni obravnavi obsojen na 14 dni v ječo in zgubi 60 gold. vloge, ker so ga 3 Kranjci tožili zavoljo žaljenega poštenja; v drugi pa zavoljo prestopka po §. 302 in 300 v več dopisih na 2 mesca v terdo ječo in v zgubo 100 gl. vloge ter v plačo stroškov. G. Božič se je obrnil do višje sodnije. —

— Tergovska zbornica je dobila od družbe Sueškega vodotoča naznanilo, da vožnja po tem prekopu se je pričela in družba prepeljuje tergovsko robo s Port-Saída ob srednjem morji v Suez in nazaj, po ceni, ki je navadna na Francoskem, po 25 frankov za sod ali tono.

— Prihodnji petek pojdetá gg. Jeriha, nunski spovednik v Loki, Heidrih, sakristan v stolni cerkvi, skoz Pariz v Rim.

— Novi poglavar deželni pl. gospod Konrad Ajbesfeldski je opravilstvo nastopil in mestne načelstva sprejel, ktere z enim glasom vse lepo in dobro o njem pripovedujejo. Concordia res parvae crescunt. — Prečast. gospod dekan ipavski J. Grabrijan se je odpovedal okrajnemu šolskemu ogledništvu. — Gosp. dr. Klun je res ob službo pri učeništvu kupčijske akademije na Dunaju; na njegovo mesto je izvoljen mož iz raelec. Obračal bode dr. Klun svojo delavnost nadalje posebno na narodno-gospodarska časnika „Volkswirth“ in „Assekuranz“, ki sta močno razširjena in cenjena. Ozirala se bode naj berže nanj še vlada in Avstrija, posebno pa ga ne bode pozabila domovina njegova; zakaj, kolikor ga poznamo, tolikih zmožnost nima ravno odveč naše cesarstvo. —

Poslano. Minulo je že tri leta, kar je pričela izhajati v zalogi J. Giontini-ta prav dobra, v keršanskem duhu pisana „Dušna hrana“. Ali res čudno je, da je dozdej še le sedem zvezkov na svitlo prišlo! V več krajih sem že slišal tožiti, zakaj da to v vsakem oziru izverstno delo tako po malem na svitlo prihaja? Menim, da saj ne bo „Dušna hrana“ zamerla, ko se je komaj na noge spravila in je še skoraj dve tretjini manjka. Res škoda bi bilo opustiti to v obče koristno delo. Marsikdo pravi: če bo tako počasi izhajala, se bom že postaral, preden zadnjega zvezka pričakam, in to je tudi res. Krepko tedaj na noge, „Dušna hrana!“ in prav pogosto nas za naprej obiskuj; sej se gotovo še dobro spominjaš, da bo kmalo leto, kar si med svet poslala 6. in 7. zvezek.

Eden za vse.

Očitna zahvala. — Besedi mi pomanjkuje, da bi zamogel izgovoriti vročo zahvalo preblagi dobrotnici v Ljubljani, ki je pod imenom Marta s pristavkom „lepi izgled vleče“ zadnjič omenjene dobrotnice posnemovaje — naši cerkvi enako lep dar poslala! — Ti mili Bog, ki edini poznaš dobrotnico preblaženo, Ti tudi naj bolje véš, koliko je vreden bogati milodar v taki silni potrebi*) — in ti boš tudi povernil! —

Na Premu 16. maja 1867.

Farman.

Skedenj, 10. majnika. — Stari slovenski pregovor pravi: „Svoja hišica svoja voljica.“ Jaz sicer une nimam, in je tudi imel ne bom — razun enkrat v mirni gomili, pa tudi voljica mi včasih spodleti, kar se je ravno zdaj pripetilo, tako da sem primoran iz svojega zračnega staniša herbet umakniti in se s svojimi razzebenimi in trohljivimi kostmi v tebi, „verla Danica,“ dobro znani skedenj posiliti. — Da pa tu ne pasem sploh lenobe, te

*) Ljubezen naj ne mine: Zgled tudi ta naj gine!

bodo gotovo prepričale verstice, ki ti jih zastran „Skedenja“ podám.

Kakor novograjski škof Jak. Fil. Tomazini sporočuje v svoji zgodovini, so bili, posebno v njegovi dobi, teržaški škofi izmed vsih svojih istrijskih sosedov nar bolj mogočni in premožni. Imenovali so se tudi teržaški grofi. Njih prihodki se sicer ne dajo na tanko odmeriti, pa bili so toliko več obilni, ker so imeli svoje kmete, posebno v sedanji dolinski in skedenjski fari in še tudi drugodi. Tu pa kjer se sedanja velika skedenjska vas od dne do dne razširjuje in njena marljivo obdelana okolica človeško oko razveseljuje, je nekdanj sploh košato lesovje, lastnina teržaških škofov, zemljo pokrivalo. Samo na griču proti zahodu, kjer omenjena farna vas stoji, je bil škofovski videm, kamor so podložniki vozili dotično desetino. Tu se je desetinsko snopje mlatilo v škofovskem skednju, od kterega je tudi pozneje vas „Skedenj“ ime dobila. Latinski primek „Sylvula“ pomeni gozdek, laška „Servola“ je pokvečeno iz latinškega. —

Več časa je sam vidmar s svojimi potrebnimi posli tu stanoval, došler škof Rudolf žl. Pedrazzani od leta 1302—1320, rojen v soncinskem mestu blizo Kremone na Milanskem, ni sklenil, da hoče dati lesovje pretrebiti in zemljo za žitno polje in vinograde obdelovati. V ta namen pokliče naselnike iz okrajine svojega rojstnega mesta Soncina, po kterem so se oni „Soncini“ prej imenovali. Kdo in kdaj da je pridevek Soncin popačil v Sancin, kakor se zdaj rabi, se ne vé, to pa je gola resnica, da se še dandanašnji več kot polovica skedenjskih selanov „Sancini“ zove, in da se jih je pozneje nekoliko tega pridevka tudi v Dolini in Terstu naselilo.

Skedenjčani so bili iz prvega pod duhovskim pastirstvom teržaške stolne in takrat tudi edine farne cerkve sv. Justa. Kedaj da se je poprejšnja cerkev tu sozidala, se ne vé, gotovo pa je, da jo je posvetil teržaški škof Jakop Ferdinand žl. Gorizutti l. 1673. — Svojega prvega duhovnika ali podružnika so dobili 1763. Dne 13. rožnika 1772 je v skedenjski cerkvi kerstil teržaški škof Anton Ferdinand grof Herberstein okoli sedemnajst let starega turka Midi-a, ki je dobil imena Anton Vincenci Aleksander. — Prejšnja podružnica se loči od teržaške fare in postane lokalija l. 1783. — Sedanji lepi zvonik se je zidal l. 1801, cerkev pa l. 1837 in je bila posvečena od Njih milosti sedanjega teržaškega škofa l. 1850. Meri pa 11½ sežnjev dolgosti in 9 sežnj. širokosti; zidana je na okroglo obloke. Veliki oltar je pridobila iz poprejšnje farne cerkve sv. Antona Padovanskega v Terstu, ki je iz lepega marmorja, in posebno kar kuplo nad presvetim Rešnjim Telesom in pa dva angelja s kadilnicama zadeva, je mojstersko delo; tako tudi „zadnja večerja“ na prednji strani oltarja, razun stave Jezusovega ljubljenca sv. Janeza, kterega glava je gotovo preveč potuknjena. Podoba sv. Lorenca levita, cerkvenega patrona ali godnika in pa rabeljnov, ki ga mučijo, so umetni izdelek teržaškega malarja Avgusta Tominca. L. 1851 je bila lokalija povišana v taro s fajmoštrom in pomočnikom. — Stranski cerkveni oltar Matere Božje roženkranske na ženski plati je tudi iz marmorja, in l. 1859 od svetega Očeta papeža Pija IX privilegirani (z odpustki za mašo na njem obdarovan). Podobe Matere Božje z milim Jezusčekom, sv. Dominika, sv. Katarine Sienske, so prijazna malarija teržaščana Alojzija Roze, in tako tudi sv. Antona Padovanskega na moški strani; pa oltar je lesén in pričakuje boljših okolišin, da se bo zenačil z unim Matere Božje. L. 1862 je zmalan cerkveni strop z lepimi arabeskami in 4 evangelisti. Lansko leto pa je zmalal mladi teržaščan Janez Rota mojstersko podobo križanega Jezusa, in jo je želel v Pariz na letošnjo razstavo poslati, kar se mu pa

ni dovolilo. Naslednik prvega fajmoštra Jožefa Pavliča je od leta 1857 vis. čast. gospod dekan Jakop Koman, rojeni Draveljčan in dvanajsti duhovni pastir, kar se je začela skedenjska duhovnja, za kinč veže Božje in za dušno dobro svojih ovčic skoz in skoz vneti gospod, ki naj ga ljubi Bog še mnogo let ohrani.

Iz Lubljane pri sv. Jakopu.*) Drugo nedeljo po veliki noči 5. t. m. je bila pri nas o pol šestih slovesnost s petjem in godbo, enaka uni prejšnje nedelje ob devetih, ker ta dan so novi g. fajmošter imeli pridigo v domačem jeziku. Evangelij od dobrega Pastirja, kteri se to nedeljo bere, je dal visoko čislannemu gospodu priliko, da so govorili od lastnosti dobrega pastirja in dobrih ovčic in po kterih znamenjih pastir pozná svoje ovce in ovce svojega pastirja. Ljudstva pa je bilo veliko več kakor pretečeno nedeljo, kar je sicer čisto naravno in se vsako nedeljo pri slovenski ali nemški pridigi vidi, kajti osebe, ki v naši fari slovenskega ne razumejo, bi lahko na perste naštel. — Pri slovenskih šmarnicah, ktere so pri nas ob šestih, je večidel cerkev polna ljudstva obojega spola in vsakterega stanú. Podučno branje obdeluje keršanske dolžnosti in npravno življenje. — Bog blagoslovi to pobožno opravilo.

M. M.

Iz Gorice. — Pretečeni postni čas smo tú v véliki cerkvi za navadnega italijanskega pridigarja imeli vis. č. o. Peregrina, predstojnika č. o. kapucinov v Terstu, ki se je prav dobro obnašal. Lahom, kteri so prenapeti, se vé, da ni bil v vsem po volji. Sicer se pa v Gorici tudi o drugih prilikah kaj občekoristnega v duhovski zadevi napraví, več za Italijane kakor za Slovence. Tako na pr. vodi tú v farni cerkvi sv. Ignacija jezuit o. Ivan Zerboni vsak večer v tem mescu šmarnice, kterih se veliko občinstva vdeležuje. O teh zdihne tudi v véliki cerkvi kterikrat preč. g. kanonik školastik dr. Dominik Castellani pri svojem razkladanji sv. pisma, ktero je pričel prvo nedeljo t. m. majnika. Doktor Theologus je res učen, govori čitaje serčno, goreče; ali poslušavec je imel dozdej le malo. Nadjamo se, da bo zanaprej bolje. Pa morda ljudje italijansko ne razumejo? Menda vendar, ker razun slovenskih pridig ob nedeljah in zapovedanih praznikih ob 6. uri zjutraj v farnih cerkvah sv. Jelerja in sv. Ignacija slišimo v teh pozneje dopoldne in popoldne samo italijanske pridige. Pri tem takem bi utegnili kdo terditi, da je Gorica italijanska, čeravno v mesto od vsake strani le po slovenski zemlji priti zamoreš. S pridigami in keršanskim naukom je Italijanom kaj postreženo; ne tako Slovencem, posebno kar zadeva keršanski nauk, kterega odrašeni v celem mestu nikjer nimajo. V preteklih časih je to drugač bilo. Dopoveduje se, da rajni nadškof Rudolf Jožef grof Edling je tú v véliki cerkvi o svojem času ob dveh popoldne slovensko keršanski nauk razkladal. „Voleva fà dutt šklař“, je nekdo nedavno zaničevaje opazil. Leta 1821 in nadalje sta tú pri Ursularnicah posebno za posle v slovenskem jeziku učila keršanski nauk gg. Matej Černič in Anton Peteani, pozneje škof v Poreču. Tudi v farni cerkvi sv. Ignacija se je vsaj do leta 1832 pri popoldanski službi Božji keršanski nauk še slovenski razkladal, in potem še le se pofurlanil! — Bog daj po keršanskem pravilu tako, da bo za vse prav.**)

Zadložan.

*) Zakasnjeno.

***) Še bolj morebiti se po unih mestih ob italijanski meji pogrešajo primérne šole za slovenske otroke; ni davno ko je prišel iz Tersta v Ljubljano deček čisto slovenskih staršev, ki pa nobene molitvice za spoved ne zna po slovensko, vse le po laško. Ako prav vemo, srenja v celem teržaškem mestu nima tudi ne ene šole za slovenske otroke; Serbljanje menda na svojo

Iz Štajerskega ima „Učit. Tovarš“ ta-le premisljka vredni dopisek: V nemškem Gradcu na Štajerskem je družba miloserčnih gospá, ki pomagajo ljudem, kateri bi imeli na kant priti; ta verla družba je že rešila 22 ubogih družin; denarjev je izdala do sedaj 236 gld. 14 kr. Nedavno bi tudi mogla prodana biti hiša nekemu postarnemu učitelju. Kdor vé, kako učitelj mora stiskati, da si kupi hišico, in koliko po navadi učitelji na stare dni dobivajo, — lahko pozná njegovo tugo, ko ima zgubiti koticček na stare dni. Hiša je bila že v tretje na prodaj; miloserčna družba to zvé, in reši učitelju hišo in dom.

Iz Rima. Pri nas „All' Anima“ bodo prebivali prevzvišeni škofje: Lavantinski, kerški, briksenški, solnograški, škof Fessler, Ketteler in vircburški, — morebiti tudi teržaški, če pridejo. Pričakuje se jih do 400. Gosp. dopisnik priporočuje popotnikom talar in poveršni plajš (staubmantel), ker v takem se hodi k papeževim slovesnostim, sicer pa le malo robe seboj jemati, ker po laških železnicah se veliko plačuje od take robe, ki je popotnik ne more ali ne smé seboj v vozu imeti.

Iz Vabaše v Ameriki piše preč. g. misijonar J. Trobec, ter naj posnamemo nekatere verstice.

Le malo verstic v naglici, po Veliki noči pa kaj več, zdaj je preveč opraviti. V mojem zadnjem dopisu, ki ga je „Danica“ razglasila, je velika pomota. Imam v svojih misijonih le 7 sto družin, ne pa 7 tisuč, kakor je v „Danici“, ker že 7 sto jih je veliko preveč za enega samega duhovna. Cerkev lišpamo in kinčamo, da je kaj za Veliko noč, muziko in petje imamo prav dobro. Ceremonij zdaj Veliki teden le malo morem opraviti, ker sem sam; Veliki petek, postavim, bom samo pridigoval v angleškem in nemškem jeziku in križev pot vodil.

Danes sem pisal v Baltimoro, da naj Vam dva lista „K. Vlksztg.“ skupaj pošilja, enega za Vas, enega pa za v. č. g. župnika J. F.; pravijo, da bi popred prišlo do njih, kakor pa z Verhnike. V Polhovem Gradcu je toliko hiš, pa še pošte nimajo, tle v Ameriki pa celo v divjih krajih, kjer koli je kakih pet, šest hiš skupaj, imajo že svojo pošto, in to je kaj prijetno. Veliko nedeljo bom imel v Vabašah prvo mašo ob osmih, drugo pa o pol enajstih, popoldne večernice, in zvečer moram iti pet ur daleč v nek misijon, kjer veliki pondeljek maševati menim.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Človek obrača Bog oberne. Vse je klicalo: Vojska, vojska! Zastonj je shod v Londonu! Zakaj pa so se tako lepo porazumeli, in Prusija še skorej v svoje ponižanje? Zakaj se bode mir ohranil? Kdo to ugane? Mi smo prepričani, da prav zato, da bode veliki Pij IX s svojimi škofi v miru in s toliko večji slavo v Rimu že davno napovedano osemnajststoletnico obhajal. To je storil Bog; — ne ljudje... Naj bi bila na večeru vojska zbučala, skipelo bi bilo tudi na Jutrovem, in Lahuni bi bili naj berže po Rimu segli, po katerem že toliko časa sline cedé. Kaj še bo, ni znano, toliko pa smo si za zdaj svesti, da Pij IX bode v miru obhajal 1800letnico. In to je dosti vsakemu, ki je še zmožen spoznati, da s Pijem IX in z njegovo Cerkvijo je Bog.

Nekega Vallon-a v Parizu tudi nos serbi in bi ga rad ob zbrane škofe v Rimu malo podergnil. Šunta namreč ta nevredni „špicelj“ vlado, da naj pazi, ker škotje

roko imajo šolo za otroke v svojem jeziku. Se vé, da pri zbujeni narodnosti bodo prenapeteži kričali, kakor bi ogenj bil; ali zato vendar pravica tirja, da se tudi za slovenske otroke poskerbí.

Vr.

utegnejo načela v veljavo spraviti, ki bi svobodi francoske cerkve škodovale.

Serbški listi vedno pišejo in modrujejo o oprostjenju ubogih kristjanov spod turške sužnosti. Naj bi bili ondotni Slovani Francozje ali Nemci, morebiti že davno bi jim Turčin ne gospodaril več. Z bosanske meje pišejo v „Napredak“, da so turki vidili dvoje solnce na nebu in to jih odveč plaši. Tedaj se tudi turkom dvalizem nevaren zdi. Razdraženost kristjanov zoper turke je silno velika. Ne le kristjanje, tudi poturčeni Bošnjaki želé svobodo. Eden tacih je rekel kristjanu: „Brate moj! Mi smo bratja, to ti, vidim, znaš, ali mi dosad nijesmo znali i bismo nesložni.“

„Napredak“ (26. sveč.) pokojnemu ali „nepokojnemu“ caru Nikoli levite bere zastran krimske vojske. Pravi pa, da carski avtokrat (samoderžec) je od davno vstrezal želji in nagonu svojega naroda (namreč kristjane pod turškim jarmom osvoboditi); toda ta veliki priprosti in dobri narod, sam v okovih absolutizma, ni na to gnal, da bi se kristjani vergli v naročje ruskega absolutizma, ampak samo da se osvobodijo. Ako bi se bil car te misli deržal, drugač bi se bila končala krimska vojska. Ko pravi predstavnik avtokratizma (samoderštva) se car Nikola ni hotel zvezati z malo Grečijo*), z Moldavovlaškim, s Serbijo, z očitno tlačeno rajo (kristjani pod turškim jarmom) — z rovarstvom... Ako bi bil to storil, vnel bi se bil strašni boj na balkanskem polotoku, med katerim bi se bila Rusija zoper kakoršno koli silo premogla deržati. Pa tudi ko bi se bilo primerilo, da bi bile druge protivne evropske moči premagale, tudi v tem primerljeju bi bilo Turčije konec. Zakaj Turčija bi bila pri prvem napadu padla, mertvec pa, če ga še toliko galvanizuješ, se ne bode več povernil v življenje. V tem primerljeju bi bile velike moči zadovoljne, da bi se bila Rusija nazaj umaknila brez materialne koristi; osvobodeni kristjani pa bi bili osnovali skupino novih deržav. Rusija bi bila imela za nadomestilo moralno ali duhovno korist: moralno zvezo s sorodnimi narodi, kateri bi ji eno krilo branili. — Tako „Napredak“, kar se vse lepo dá pisati, ali zgodilo bi se bilo naj berže vse drugač. Bi se li ne bil mogel Napoleon z Rusom ravno tako urno poprijazniti, kakor se je brez tega po storjenem miru, in vlade bi si bile utegnile vse zverstoma anektirati oprostene prelepe okrajine? Kakor koli kdo privoši južnim deželam pod Turkom, da bi se po postavnih poti v zvezo zedinile, so vender premnoge vlade dandanes vse prepohlepne po zemlji in persti, ter po novih ropih, da bi kaj takega dopustile. To je narodna politika. Kar pa katoliško vero tiče, je drugo prašanje, pod katero vlado bi ji bilo naj bolje.

Kratke naznanila. Svetu je pa res malo verjeti. Vsi časniki so razglasovali, da je Langievič k mohamedanstvu prestopil in se na Kandii zoper kristjane vojskuje; pa vse to je laž: Langievič še na Turškem ni, ampak v Bruselu. — Dunajski judje in njih tovarši so se tudi zoper nedelje in praznike vzdignili — v nasprotju s svojimi očeti, ki so Kristusa tako ostro svarili, zakaj v saboto ozdravlja! Tisti, ki dneve štejejo, ob katerih ljudstvo ne dela, naj bi rajši naredbe poiskali za milijone postopačev, pijancev, mladih potepuhov, za delo še zmožnih mnogih beračev, da bi jih k delu prisilili. Taki gotovo 20krat več časa s potrato in postopanjem vzamejo, kakor vsi prazniki v letu, ob katerih dobri verniki ne postopajo, ampak delajo za večnost, in če malo počijejo, grejo drugi dan s toliko večji gorečnostjo na delo. — Jugoslovanskih listov tvarina je veči del „narodnost“, boritve za domačo reč itd. —

*) Zdaj je to naslednik spolnil, ker ravno se bere o poroki ruske carske hčere z Greškim kraljem.

Z Belgrada, Fetislama, Šabaca in Smedereva — teh serbskih terdnjav — je odstopila turška posadka in Srbija je postala svobodna. Torej je veselje še zmiraj veliko. — Poljaki v derž. zboru menda ne bodo pomagali ne centralistom ne dvalistom; delali bodo za federalizem. — Celó poljski časniki z nemškimi vred podtikajo moskovski narodoslovni razstavi vseslovenske namene. Mi menimo, ko bi taki nameni tudi res v kaki glavi tičali, jim Rus sam roge in noge bolj odbija s svojim nasilstvom do vere in narodnosti Poljakov, kakor pa Slovenom vselej in za vse nevošljivi vekači. — Rieger in Palacki sta v Parizu Poljake tolažila zastran obiskovanja v Moskvi; — če sta jih utolažila? — Na otoku Kio je greška deklica prestopila v kat. cerkev. Greki so zavoljo tega strašen vriš vneli, ubogo deklino celo iz stanovanja kat. škofa iztergali, kjer je pomoči iskala. Ni zastoj znani pregovor, da razkolniki so dostikrat bolj fanatični kakor turki. — Poljski duhovni, ki so bili lani v Sibirijo gnani, so razun dveh dobili privoljenje v domovino verniti se. — Izzet-paša, poglavar v Jeruzalemu, je odstavljen. — V berlinskem zboru je Poljak Zoltovski protestiral zoper to, da so Nemci tudi Poljsko k svojemu nemškemu delu pritaknili in se še bahali, da bode zgodovina čez poljski protest prestopila k dnevnemu redu. Zoltovski se taki velikonemški pravici silno čudi in v daljšem pretresljivem govoru na zadnje skliče: „Veste, da po zaumkih vsih časov je ena lastnost božanstvu tudi pravica. Ako hočete prosti biti, učite se tudi pravični biti.“ — V Erdelju se je 13 evangeliških deržin vernilo tiho nedeljo v katoliško Cerkev. (K. l.) — V Pragi je bil nedavno pred sodbo protestanški župnik Tardy, ker je v listu „Hlasi ze Siona“ prav nespodobno psoval jezuite in k sklepu zaklical: „Preč z jezuiti!“ C. kr. zavetništvo ga je tožilo, sodnija pa ga nedolžnega izrekla s pristavkom, „da red jezuiški ni verska družba, ampak le del kat. Cerkve.“ C. kr. zavetništvo se je nedvomljivo oberno do višji sodnije. (K. L.) — Omer-paša odpadnik se je jel z Greki na Kandii že tepsti, pa tudi on jih po glavi dobiva. Zadnje novice zopet pravijo, da je po tridnevni vojski bil premagan.

Méd in Petin.

Učenih mož vprašanja in odgovori.

(Posl. M. Turk.)

(Konec.)

34. Kdo najbolje spolnuje občinsko postavo? Odg: Smert, ker na nič ne gleda, temveč zdaj poseka kralja, zdaj podložnega, zdaj bogatina, zdaj siromaka.

35. Ktera so znamenja smerti? Odg. Hugon ime nuje tri prava znamenja: Božjast, bolezen in starost. Kedar človek v božjasti pade, mu se smert skriva; kedar oboli, se mu pokazuje; kedar se postara, k njemu korači.

36. Kdo drugo seje, drugo žanje? Odg. On, ki za večnost ne vé ali vedeti noče: Kajti kdor tukaj seje samo veselje, on bo v večnosti žel žalost; kdor pa ima tukaj žalost, imel bo v večnosti veselje.

Kdaj se bodo narodi spreobrnili? Sedanji čas vse gori za narodnost, mnogim je slava svojega naroda v resnici malik, kakor madjarskemu učencu Koči-u, ki se je undan samega sebe končal in v zapušenem pisanji naravnost povedal, da je bil zmiraj nejevernik, akoravno za kalvinarja keršen; le samo madjarski narod mu je bil še pri sercu... Kadar bodo narodi, nasiteni z narodnostjo po polnem njenem vživanji, in bodo vidili, da stanovitne sreče tudi tukaj ni, potem bodo

iskali v katoliški Cerkvi sreče, iskali mirú. In tukaj bodo oboje našli. Molimo, da bi Bog ta čas pospešil.

Domorodni brencelj. Svet včasi z brado merda nad domoljubnostjo, se jezi, da Miha ali Tine ne potegne zoper sam sebe in svoj rod? ... Kaj čete? ... Še celo „brencelj“ si ni kos molčati, ako se kdo njegove národnosti dotakne: „Vindiciral“ si je (v „Novicah“) svoj izvir in svoje slavno ime, da je kaj. Škarjice, koščice, rožice, oserčje in kožico je očistil vsake sumljivosti. Naj bi še dolgo brencal! —

Šolstvo v Ameriki. Iz Cincinata 11. mal. travna ima novojoški „cerkveni časnik“ dopis, kateri razodeva, kako je s šolstvom. Pravi namreč: „V našem deržavnem zboru je bil undan nasvet postavljen, da naj se šole posameznih vérstev podpirajo iz zalóg tako imenovanih očitnih šol; bil je pa z večino 14 glasov zaveržen. Akoravno so drugi, koliko vemo, in celo katoličani, druge misli, nam vender za ta pripetljaj ni prav nič žal. Kakor smo slišali, sta ravno pred malo dnevi dva šolska svétnika iz Cincinata brez vsake opravičenosti si pravico storila obiskati, to je, ogledati ali inspicirati šolo sv. Frančiška. To spričuje, kako radi bi gospodje une strani eno roko vtikali v naše šolske vravnave. Véstna, vérska in učna svoboda so nedvomljivo izmed naj lepših pridobitev naše samovlade, in to prostost bi mogli braniti tudi z vsemi žrtvami. Ako bi deržava (protestanška) za naše (katoliške) šole pripomogla iz svojih zalóg — to je, iz zalóg ljudstva — bi si nedvomljivo prilastovala nekako oprezbo ali kontrolo v njih. Kako daleč bi to oprezbo nazadnje še raztegovala, bi se pač ne dalo lahko določiti, utegnila pa bi biti kaj neprijetna kakor drugod — na Badenskem itd. Nato podaja dopisnik pregled ondotnih katoliških duhovniških šol in našteje jih 19 deških in deklških, ki imajo 11.948 šolskih otrok — od 50 pa do 1150 v posameznih šolah. Toliko število je samo v katoliških farnih šolah, in sicer v nemških 8148, v angleških pa 3800 otrok. K temu imajo pa še v mestu in po bližnjem okrogu več višjih učiliš za deštvo in deklštvo, kakor: Ksaveriše (vstav sv. Frančiška Ksav.); oo. jezuitov, nemško gimnazijo oo. frančiškanov, žensko gojiše usmiljenih sester itd. Vse té šole oskerbujejo katoličani sami brez vladine pomoči. Zraven tega je pa cincinaška katoliška občina v kratkem tudi za sv. Očeta zbrala 19.905 dolarjev, in gotovo k temu veliko, kar še znano ni. Se vé, da so tudi viri za denar ondi vse drugi, kakor pa po razdjani in izmolzeni Evropi.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Z. L. 1 gold. 20 kr. — Iz Predeselj: G. J. K. fajmošter 1 križ. tol. za 1 gl. 6 kr. st. d.; g. A. K. kapl. 1 tol. za 2 gold. st. d. — Iz Radolice: „Bog daj stanovitnost!“ kupon za 2 gold. 45 kr. sr.; neka oseba 1 gold. 25. sr., dve sestri 1 gold. 50 kr. sr.; v dober namen križavec za 2 gold. 30 kr. n. d.; za odpušanje grehov 1 gold. sr. — G. J. V. duhoven 5 gold. — G. J. B. duhoven 1 tol. za 2 gold. st. d. — Iz Kočevja: H. D., da bi sv. Oče sprosili serčnost v terpljenji in srečno zadnjo uro — 7 dvajsetic sr.; devici F. K. in M. N. 2 nova terdnjaka po 1 gold. za ohranjenje nedolžnosti in srečno zadnjo uro; devici Marija Epih in Marija Gasperič 1 gold. 44 kr. za srečno zadnjo uro; N. 1 tol. za 2 gold. st. d., da bi mi sv. Oče sprosili duha pravega kesanja in srečno zadnjo uro. — Neka gospodičina 5 gold.: Pija očeta Bog ohran! — To želi deviški stan. — Iz Reke: Verna duša 2 gold. — G. Jak. Košir 3 gold. — Nekdo iz Loke 1 gold. in prosi sv. Očeta za blagoslov. — 1 gold. sr. s pristavkom: Prosim, ta gl. sv. Očetu poslati. — Iz Begenj g. J. T. 1 tol. za 2 gl. st. d. — Iz ipavske doline: J. N. 4 gold. sr. in M. P. 2 gl. sr.; prosita blagoslova za srečno zadnjo uro. — J. St. v Bud. 5 gold. — S Kolovrata prosijoči za čistost, ponižnost, pravo pokoro in srečno zad. uro blagoslova: 2. tol. po 2 gold., 1 tol. za 1 gl., 1 za 33 kr., 4 dvajsetice star. den., in 8 desetice nov. d.